

# Trasplantament

NÚMERO 11 DECEMBRE 1999

**El III Curs Superior de  
Trasplantament de la FCT, per via  
telemàtica a través de la UOC**

**Pàg. 10**

**Bases de la convocatòria de  
les beques Marató TV3**

**Pàg. 13**

**Beques '2000 de la FCT**

S'han atorgat les 4 beques-salari  
anuals.

**Pàg. 13**

## EDITORIAL

### Promoció de la donació i el trasplantament en l'ensenyament

La donació és una necessitat social determinant perquè el trasplantament pugui dur-se a terme. Sense la col·laboració de la població, aquesta terapèutica és impossible. Tant la *Transplantation Society* com la *International Society for Organ Sharing* han donat una importància especial a la conscienciació i estimulació dels escolars d'aquesta necessitat social, recomanant la incorporació d'aquest tema com a part integrant dels programes educatius. Aquest és un punt capdal per al manteniment dels índexs de donació, entenent que els escolars representen el futur de la comunitat però també tenint en compte la repercussió directa que aquests poden tenir en els altres membres de les famílies i en el propi professorat docent. Creiem que tant la col·laboració d'*Educàlia* en l'ensenyament primari com el Programa Educatiu per a la Donació i el Trasplantament de la Fundació Catalana de Trasplantament i l'Organització Catalana de Trasplantaments orientat a l'ensenyament secundari poden complir aquests objectius.

### La formació d'especialistes en trasplantament

L'experiència conjunta de cirurgians, metges i immunòlegs ha permès grans avenços en el camp del trasplantament i, des d'un principi, ha posat de manifest que molts dels problemes que es presenten en les diverses modalitats de trasplantament no són específics de cada òrgan sinó inherents al trasplantament en general. Aquesta realitat evidencia que els professionals que treballen en trasplantament necessiten una formació bàsica sòlida i global, a més de la relacionada amb cada tipus de trasplantament. És necessari un ensenyament transversal que aglutini tots aquells coneixements que són necessaris per a la formació d'un especialista. La manca d'una sistematització de l'ensenyament dins l'especialitat de trasplantament i la inexistència d'una formació estructurada fa que aquest important dèficit en general es resolgui parcialment a partir de les iniciatives docents i de la pràctica diària que els residents reben en els serveis amb unitat de trasplantament. Per això creiem que programes estructurats com els que ofereix el Curs Superior de la Fundació Catalana de Trasplantament poden col·laborar notablement a completar la formació dels especialistes en trasplantament.

## SUMARI

### ORIGINALS

L'educació per a la salut en  
l'ensenyament: la donació i el  
trasplantament ..... 2

Enquesta sobre donació i  
trasplantament a la població  
juvenil i als pares de  
la població juvenil ..... 4

Enquesta sobre donació i  
trasplantament a professors  
d'ensenyament secundari  
de Catalunya ..... 8

### ACTIVITAT DOCENT

El III Curs Superior de la FCT, per  
via telemàtica ..... 10

La Universitat Oberta  
de Catalunya ..... 11

### ACTIVITAT CIENTÍFICA

Bases de la convocatòria de les  
beques Marató TV3 ..... 13

Adjudicació de les Beques '2000  
de la FCT ..... 13

AGENDA ..... 14

BIBLIOTECA ..... 15

### ACTIVITAT OCATT

Donació i trasplantament  
a Catalunya ..... 15

CORRESPONDÈNCIA ..... 16

# L'educació per a la salut a l'ensenyament: la donació i el trasplantament

La SCT i l'OCATT, amb el suport econòmic de la FCT, han elaborat un Programa Educatiu sobre la donació i el trasplantament dirigit a alumnes de 15 a 18 anys.

## L'EDUCACIÓ DE LA SALUT: UN TEMA TRANSVERSAL

La Llei d'Ordenació General del Sistema Educatiu (LOGSE), que regula l'actual Reforma del Sistema Educatiu, ha previst que l'Educació per a la Salut, com succeeix també amb l'Educació Ambiental, l'Educació del Consumidor, l'Educació per a la Igualtat d'Oportunitats entre els sexes, etc., formi part dels anomenats temes transversals, és a dir, un conjunt d'ensenyaments de gran transcendència educativa que haurien d'ésser motiu de preocupació a totes les àrees de coneixement.

Els temes transversals pretenen conjugar l'aprendre a aprendre i l'aprendre a viure. És per això que, per exemple en el cas que ens ocupa, l'educació per a la salut no es contempla com una matèria més, lligada a una assignatura concreta, sinó com una responsabilitat del conjunt de professors.

La naturalesa pròpia dels temes transversals requereix que el tractament educatiu es faci des d'una perspectiva diferent a la purament acadèmica ja que el seu component actitudinal és, al cap i a la fi, més important que el conceptual: així, en el cas de la donació i el trasplantament, seria poc rellevant que l'alumnat sapigués moltes coses sobre aspectes legislatius, científics i operatius, i tingués una actitud contrària a la donació i al trasplantament.

## LA DONACIÓ I EL TRASPLANTAMENT: UNA OPORTUNITAT ÚNICA PER A L'EDUCACIÓ INTEGRAL DE L'ALUMNAT

L'enquesta, elaborada per *Eco-Consulting/IPSOS* per encàrrec de la Fundació Catalana de Trasplantament, assenyala que la immensa majoria dels entrevistats (91% dels alumnes i 92% dels pares) està d'acord amb la introducció a l'ensenyament secundari i el COU d'un programa d'informació sobre donació i trasplantament, a més d'aportar dades reveladores sobre els motius expressament formulats per pares i alumnes sobre la conveniència de portar a terme un programa com aquest.

Tant pels pares com per l'alumnat, la raó fonamental és la de "tenir informació", "tenir consciència", "conèixer, saber a què atènyer-se". Aquesta resposta és lògica en un tema com el de la donació i el trasplantament, en el que es barregen tot un conjunt de sapiències, de pràctiques mèdiques i de decisions personals de gran contingut ètic i moral. Però, com es podia esperar, també es

consideren molt positivament els aspectes que fan referència a les actituds de solidaritat pel que fa al valor de la donació.

Des d'un punt de vista educatiu, no hi ha dubte que aquest Programa Educatiu sobre donació i trasplantament pot ésser una oportunitat excel·lent d'afavorir el treball del professorat, potenciar un aspecte central de l'educació de la salut de l'alumnat i contribuir a la seva educació integral. És per això que la intencionalitat del

programa és la de formar i sensibilitzar al major nombre de professors, alumnes i pares de Catalunya. L'objectiu definitiu seria la inclusió del tema de la donació d'òrgans i teixits per a trasplantament en el currículum

escolar de tots els alumnes d'ensenyament secundari.

## EL PROGRAMA EDUCATIU

La conveniència d'un Programa Educatiu d'aquest tipus, elaborat per un equip interdisciplinari, ha estat avalada per les conclusions obtingudes d'unes enquestes dutes a terme per l'empresa *Eco-Consulting/IPSOS* en una àmplia mostra de joves, familiars i professors. L'àmbit d'aplicació del Programa són els alumnes de 15-18 anys tant d'ensenyament secundari i COU com de Formació Professional de totes les escoles de Catalunya.

**Objectius.** Els objectius d'aquest Programa Educatiu són donar a conèixer la pràctica del trasplantament, afavorir la creació d'un estat d'opinió positiu i provocar una sensibilitat generosa respecte a la donació d'òrgans, introduir aquesta temàtica en el desenvolupament del currículum escolar dels centres i incidir en llur inclusió en els programes d'educació per a la salut.

L'elaboració del programa ha estat duta a terme per un equip multidisciplinari de reconegut prestigi, compost per professionals de l'obtenció d'òrgans i del trasplantament, experts del món de l'educació, de la bioètica i del camp de la comunicació.

**El Programa Educatiu pretén donar a conèixer la pràctica del trasplantament i afavorir la creació d'un estat d'opinió positiu.**

**Materials.** Els materials que es posaran a disposició dels professors pretenen informar del tema des de perspectives diferents i que els professors de les diverses àrees curriculars hi puguin participar col·laborativament. S'ha elaborat un llibre amb informació que aborda aspectes sanitaris com l'origen de la necessitat del trasplantament o la descripció del procés de la donació i el trasplantament. També s'inclou informació sobre la història dels trasplantaments i les dades de l'activitat, o una descripció de les característiques que han de reunir donants i receptors.

Els aspectes educatius tracten els problemes ètic-sociològics, històrics i filosòfics que planteegen la donació i el trasplantament, però també incideixen en qüestions específiques com qui pot ser donant o què s'ha de fer per ser donant, i es complementen amb algunes històries concretes d'aproximació al tema.

Entre els materials educatius també es subministrarà un vídeo que conté la informació més rellevant expressada molt didàcticament i un altre vídeo de caràcter "motivador" que explica el procés de la donació i el trasplantament mit-

jançant una història dramatitzada. També s'inclouran transparències per afavorir el treball del professorat sobre els aspectes més importants i de més valor educatiu, així com també documents desplegable amb diferents tipus de missatges que permeten a l'alumnat apropiarse al tema des de perspectives diferents i complementàries. A més, s'aportaran documents-fitxes amb guions per a la dramatització de situacions diverses que permetin realitzar petites representacions (*role playing*). A la fi, es proposaran activitats concretes, com ara una enquesta realitzada per alumnes per administrar dins l'entorn escolar i familiar, visites a centres mèdics i contactes amb trasplantats, institucions i fundacions que treballen en el camp del trasplantament.

.....  
**Carmen Albaladejo, Josep Cuello, Iñaki Echebarria**  
 Institut de Ciències de l'Educació  
 Universitat de Barcelona

## Educàlia: una nova eina educativa per a nens, també per a la donació

Educàlia és la comunitat educativa virtual formada per nens de 3 a 12 anys, els seus pares i els seus mestres. Aquesta comunitat neix de la col·laboració entre la Fundació "la Caixa", Telefónica, la Generalitat de Catalunya, IBM i la Universitat Oberta de Catalunya. La voluntat del projecte és fomentar la comunicació entre els membres de la comunitat, a la vegada que s'introdueixen en el món de les noves tecnologies d'una manera senzilla i amena, sempre des d'un punt de vista lúdic.

Petits i grans es poden moure amb facilitat per un entorn molt intuïtiu, que s'adapta als diferents perfils d'usuari, tot identificant-los des del moment en què hi accedeixen amb la seva clau secreta. A Educàlia hi trobem eines de relació que permeten cercar persones de la comunitat i mantenir converses escrites *on line*. També es poden crear comunitats dins la comunitat. Cada escola disposa d'una sèrie d'eines que faciliten la comunicació entre alumnes, mestres i pares. Els usuaris poden trobar-hi activitats cooperatives, lúdiques i relacionades amb temes d'actualitat. Cada usuari gaudeix, a més, d'una bústia personalitzada i de la possibilitat de crear la seva pròpia web.

Educàlia vol apropar el tema dels trasplantaments d'òrgans als membres de la comunitat. "Anys i anys" és la resposta solidària de la gent d'Educàlia a la convocatòria de la Marató 99 de TV3. En ella hi trobem una part participativa on podem fer una donació virtual d'un òrgan i afegir-nos a una cadena de solidaritat. També hi ha un joc del cos humà adaptat a petits i grans. A l'apartat de Vivències els usuaris hi aporten les seves experiències més personals relacionades amb el tema i al Fòrum es planteja un debat per adults moderat per un especialista en trasplantaments.

.....  
**Lluís Pastor**  
 Director de l'Oficina del Projecte Educàlia

# Enquesta sobre donació i trasplantament a la població juvenil i als pares de la població juvenil

L'enquesta s'ha realitzat amb la finalitat d'obtenir dades per elaborar el projecte del Programa de Formació sobre Donació i Trasplantament a l'ensenyament secundari.

L'Organització Catalana de Trasplantaments (OCATT) i la Societat i la Fundació Catalana de Trasplantament (SCT i FCT), conjuntament amb professionals hospitalaris experts en obtenció d'òrgans i trasplantament i amb professionals de l'ensenyament secundari, estan elaborant un projecte que té com a finalitat la introducció a l'ensenyament secundari d'un programa d'informació sobre donació i trasplantament.

**El 81% dels enquestats estava d'acord amb l'extracció de qualsevol de llurs òrgans després de la seva mort.**

Com a part de la seva tasca, el grup de treball constituït va elaborar, juntament amb l'empresa d'obtenció i avaluació de dades *Eco-Consulting/IPSOS*, dos enquestes sobre dona-

ció i trasplantament d'òrgans i teixits: una dirigida a la població estudiantil d'entre 16 i 18 anys i als pares que tinguessin fills escolaritzats d'aquestes edats, i una altra adreçada a professors d'ensenyament secundari que tinguessin alumnes d'entre 16 i 18 anys.

En aquest article es duu a terme una breu exposició de les característiques de l'enquesta realitzada a la població juvenil i llurs familiars durant el mes de maig de 1998.

## CARACTERÍSTIQUES I OBJECTIUS

La mostra seleccionada estava integrada per 820 persones, 411 joves escolars residents a Catalunya amb edats entre els 16 i 18 anys, amb una relació home/dona de 1:1, i 409 pares residents a Catalunya que tenien fills d'aquestes mateixes edats, amb una proporció pare/mare de 1:1. La selecció de la mostra fou estructurada amb proporció a la magnitud de la població per províncies i localitats segons el nombre d'habitants. L'enquesta consistí en un qüestionari estructurat de 29 preguntes i fou realitzada via telefònica per la ja dita empresa d'obtenció i avaluació de dades, mitjançant dos enquestadors no relacionats ni, prèviament a l'enquesta, formats en la matèria de donació i trasplantaments.

Els objectius que es plantejaren davant la població seleccionada foren: 1) Quin era el coneixement i

l'actitud general de la població seleccionada sobre la donació d'òrgans i els trasplantaments?; 2) Quin era el coneixement sobre les característiques, el funcionament i els resultats del trasplantament?; 3) Quina era la seva opinió sobre la donació d'òrgans i el trasplantament?; 4) Quina era la seva actitud personal en front de la donació?; i 5) Quina era la seva opinió pel que fa a la introducció en els programes escolars educatius en els nivells de BUP i COU

de programes de formació sobre donació i trasplantament? Tot seguit es fa una exposició dels punts abordats i un breu comentari de les respostes.

## CONEIXEMENT I ACTITUD GENERAL SOBRE DONACIÓ I TRASPLANTAMENT

El 97% de la població enquestada havia parlat o sentit parlar sobre el tema (96% joves vs 99% pares), fonamentalment a través dels mitjans de comunicació. El 30% n'havia parlat amb la família o els amics. El 33% dels joves havia sentit parlar del tema a l'escola i, dins d'aquest context, el percentatge era més elevat en els joves de classes benestants i també en els que pertanyien a àrees urbanes.

**Disposició a parlar sobre donació i trasplantaments dels fills cap als pares i viceversa.** En la mateixa proporció, el 82% dels entrevistats, els joves es mostraren disposats a parlar amb llurs pares sobre el tema que els pares amb els fills. La disposició a parlar es va correlacionar de forma directa amb el nivell d'estudis tant en els joves, el 72% per als alumnes de BUP i el 90% per als universitaris, com en els pares.

**Evocació espontània davant la donació d'òrgans per a trasplantament.** L'evocació espontània més freqüent fou positiva (els evocava altruisme, solidaritat, esperança, etc.), tant entre els joves com entre els pares, d'un 62% per ambdós grups. La segona evocació més comuna fou neutra (hospital, ciència, òrgans, etc.), més freqüent entre els joves que entre els pares (54 vs 34%). La tercera evocació podria considerar-se de sensibilitat negativa (mort, accident, depressió, etc.), més freqüent entre els joves que entre els pares (32 vs 19%). En un 3%, tant en el joves com en els pares, la donació els evocà rebuig de forma espontània: diners, especulació, tràfic il·legal, etc. La sensibilitat positiva fou més freqüent en els entrevistats del sexe femení, tant entre els joves (69 vs 55%) com entre els pares (66 vs 59%).

**Persones conegudes que han rebut un trasplantament.** El 22% de la mostra coneixia personalment

a algun trasplantat, amb una major freqüència entre els pares (30%) que entre els joves (14%). En els pares s'ha observat una correlació directa amb el nivell cultural i la classe social; entre els joves, una correlació directa en aquells que vivien en poblacions menys habitades (17% vs 8,7%).

**Confiança amb els grans hospitals.** El 84,5% dels entrevistats va manifestar tenir, si més no, suficient confiança, amb un percentatge quelcom superior en els joves que en els pares (88 vs 81%). D'aquest grup, un 17,5% manifestà confiança total amb els grans centres hospitalaris; en aquest cas, la confiança total era superior en els pares que en els joves (23% vs 12%). Els grans hospitals no oferien cap mena de confiança al 2,5% de la mostra, amb un percentatge prou similar entre joves i pares (2 vs 3%).

**Cost del trasplantament en comparació amb el cost de la diàlisi, el càncer i la sida.** El 66% dels pares considerava el trasplantament d'òrgans més econòmic que la resta de procediments amb què fou comparat, amb un percentatge al respecte bastant similar en els joves, el 60%. El 40% dels entrevistats va respondre que no ho sabia: un 32% dels joves per un 49% dels pares.

**CONEIXEMENT SOBRE CARACTERÍSTIQUES, FUNCIONAMENT I RESULTATS DEL TRASPLANTAMENT**

**Qui pot ser donant?** La majoria dels enquestats considera que un donant pot ser una persona viva (81% dels joves vs el 75% dels pares), un cadàver en aturada cardíaca (75 vs 73%) o en mort cerebral

(65 vs 66%). No obstant això, el 52% dels entrevistats considerava la mort cerebral com un estat de coma entre la vida i la mort, especialment els joves (63 vs 44%). El 38% dels enquestats identificà la mort cerebral amb la mort de la persona, sobretot els pares (33 vs 45%).

**Què succeeix si algú en llista d'espera per a rebre un trasplantament no el rep?** El 57% opinava que podrien viure gràcies al suport mecànic artificial, especialment els joves (50 vs 28%), o bé mitjançant tractament farmacològic (19 vs 20%). Un 33% dels enquestats creia que aquests pacients moririen ràpidament, sobretot entre els pares (27 vs 38%).

**Quins òrgans es poden trasplantar?** El 97% creia o sabia que es trasplantava el ronyó (97% dels joves vs el 98% dels pares), el 94% el cor, el 82% el fetge i el 81% el pulmó. De les respostes negatives, el pulmó era la víscera que més sovint els entrevistats creien que no es trasplantava, un 9% (11 vs 8%). El 67% creia o sabia que es trasplantava la còrnia, amb una àmplia diferència a favor dels pares (45 vs 89%), i tan sols un 31% que es trasplantaven els ossos (26 vs 37%). D'una altra banda, el 16% creia que no es trasplantava la còrnia, més freqüentment els joves (28 vs 4%), i el 50% que no es trasplantaven els ossos (62 vs 38%). El 79% dels entrevistats considerava que el cervell no es podia trasplantar (82 vs 72%), però va haver al voltant d'un 5% que creia que sí que es podia (5 vs 6%).

**Més del 80% dels enquestats manifestà trobar-se disposat a parlar sobre donació i trasplantaments amb llurs fills/pares.**

**Confiança amb l'eficàcia dels grans hospitals**

| Grau de confiança | Joves % | Pares % |
|-------------------|---------|---------|
| Total             | 12      | 23      |
| Prou              | 76      | 58      |
| Poc               | 10      | 16      |
| Gens              | 2       | 3       |

**Coneixement de la llei sobre l'extracció d'òrgans**

| Concepte                                                                | Joves % | Pares % |
|-------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| El difunt ha d'haver autoritzat l'extracció abans de la seva mort       | 54      | 43      |
| Es necessària l'autorització de la família del difunt per a l'extracció | 32      | 35      |
| El difunt no s'ha d'haver oposat a l'extracció abans de la seva mort    | 5       | 9       |
| No la coneix                                                            | 9       | 13      |

**Què estableix la legislació espanyola sobre trasplantaments?** El 48% de la mostra creia que la Llei establia que per a la donació era indispensable l'autorització del finat en vida, especialment els joves (54 vs 43%), mentre que el 33% creia que la Llei establia que era necessària l'autorització de la família (32 vs 35%). Només el 7% de la mostra creia o sabia que la Llei establia que el finat no havia d'haver-se oposat en vida (5 vs 9%).

**Nombre de trasplantaments que es realitzen.** El 59% dels entrevistats creia que els trasplantaments que es venien realitzant no satisfien totes les necessitats de trasplantaments, especialment els pares (53 vs 64%), mentre que el 28% creia que sí les satisfien, sobre tot els joves (38 vs 18%). El 43% dels enquestats creia que els EUA era el país del món que duia a terme més trasplantaments per milió de població, més sovint els joves (51 vs 36%), mentre que el 25% creia o sabia que era Espanya el primer país del món en nombre de trasplantaments pmp (18 vs 32%), i que Catalunya ocupava el primer lloc d'Espanya (50 vs 78%).

**Tràfic il·legal o mercat negre d'òrgans per a trasplantaments.** Una majoria dels enquestats creia que a Espanya existia mercat negre, opinió més freqüent entre els joves (62 vs 51%), tot i que el 21% pensava que no (20 vs 22%), mentre que un percentatge superior considerava que tal mercat existia a Europa (75 vs 71%), per tan sols un 11% que

opinava que no. Pel que fa a l'existència del dit mercat fora d'Europa, el percentatge era del 84%, per només un 4% que opinava que no existia arreu (7 vs 2%).

**OPINIÓ SOBRE LA DONACIÓ I EL TRASPLANTAMENT**

**El 67% dels enquestats havia pensat, si més no en alguna ocasió, que algun dia podrien necessitar un trasplantament.**

**Sobre el que hauria d'establir la legislació de trasplantaments.** El 31% opinava que la Llei hauria d'establir de manera obligatòria l'extracció d'òrgans de cadàvers per a trasplantament de forma automàtica, resposta prou similar entre joves i pares (30 vs 33%), mentre que el 67% opinava que no (69 vs 65%).

**Sobre la dignitat i l'extracció d'òrgans.** Un 11% opinava que l'extracció d'òrgans per a trasplantament era un atemptat a la dignitat del difunt (10 vs 13%), mentre que el 83% opinava que no ho era (81 vs 84%). El 18% opinava que l'extracció constituïa un atemptat a la dignitat de la família (18 vs 19%), mentre que el 74% va respondre negativament (77 vs 72%).

**Més del 90% dels enquestats està d'acord amb la introducció de programes d'informació sobre donació i trasplantaments en BUP i COU.**

**Necessitat dels trasplantaments d'òrgans i estatus sanitari dels trasplantats.** El 98% dels enquestats opinava que el trasplantament salvava vides. El 62% creia que existia una igualtat per a tots els ciutadans davant la possibilitat de rebre un trasplantament (66 vs 59%), mentre que un 33% considerava que no existia l'esmentada igualtat d'oportunitats (31 vs 25%).

**Actitud personal amb relació a l'extracció d'òrgans**

|                                                                         | Joves % | Pares % |
|-------------------------------------------------------------------------|---------|---------|
| • Seria totalment contrari a l'extracció de qualsevol dels seus òrgans. | 9       | 8       |
| • Estaria en contra de l'extracció d'algun dels seus òrgans.            | 14      | 4       |
| • Estaria d'acord amb l'extracció de qualsevol dels seus òrgans.        | 65      | 61      |
| • No contesta.                                                          | 12      | 27      |
|                                                                         | 100     | 100     |

El 93% dels enquestats opinava que el trasplantament constituïa una necessitat o benefici social (92 vs 94%), per tant sols un 5% que opinava que no ho era (7 vs 3%). El 83% opinava que el trasplantament hauria de ser una prioritat de salut pública (85 vs 82%), mentre que el 13% considerava que no hauria de ser una prioritat sanitària (12 vs 14%). El 60% considerà que el trasplantament no significava una qüestió de prestigi per als metges (71 vs 55%), mentre que un 33% va opinar que sí ho significava (21 vs 41%).

### ACTITUD PERSONAL DAVANT LA DONACIÓ D'ÒRGANS I EL XENOTRASPLANTAMENT

**Donació dels òrgans propis o dels familiars.** El 67% dels enquestats havia pensat, si més no alguna vegada, que pot ser un dia podrien necessitar un trasplantament, resposta similar entre joves i pares (68% vs 66%), i el 82% havia pensat que un cop mort algun o alguns dels seus òrgans podria o podrien trasplantar-se (85 vs 80%). El 81% (87 vs 75%) estava d'acord amb l'extracció de qualsevol de llurs òrgans un cop mort (70%; 68 vs 72%), o d'algun o alguns dels seus òrgans (19 vs 4%). Només el 6% dels enquestats estava completament en contra de l'extracció de qualsevol de llurs òrgans (5 vs 8%). El 72% estaria completament d'acord amb l'extracció d'òrgans d'un familiar mort, ja fos de qualsevol dels seus òrgans (65 vs 61%) o només d'algun o alguns (14 vs 4%), i un 8% estaria completament en desacord (9 vs 8%). El 58% dels entrevistats es considerava que pertanyia a alguna religió, amb una major freqüència entre els pares que entre els joves (48 vs 68%). El 68% dels que es consideraven religiosos estaven completament d'acord amb l'extracció de tots els seus òrgans per a un trasplantament, resposta similar entre els joves i els pares (66 vs 70%), mentre que els que no es consideraven religiosos van respondre positivament en el 73% (70 vs 76%).

**Xenotrasplantament.** El 52% dels enquestats considerava que davant l'escassetat d'òrgans humans està justificat el desenvolupament del xenotrasplantament, sense grans diferències en la resposta entre joves i pares (50 vs 55%). El 34% creia que l'escassetat d'òrgans humans per a trasplantament no justificava el desenvolupament del xenotrasplantament (40 vs 28%).

**Interès en obtenir més informació sobre donació i trasplantament.** Al 64% dels entrevistats els agradaria estar més informats sobre donació i trasplantament, especialment els més joves (72 vs 57%), mentre que un 27% respongué que no tenia interès en rebre més informació (21 vs 33%).

### ACTITUD DAVANT LA INTRODUCCIÓ EN EL BUP I COU DE PROGRAMES D'INFORMACIÓ SOBRE DONACIÓ I TRASPLANTAMENT

El 91,5% (91% de joves vs 92% de pares) dels enquestats està d'acord amb la introducció en BUP i COU de programes d'informació sobre donació i trasplantaments, completament d'acord (49 vs 68%) o bastant d'acord (42 vs 24%); d'una altra banda, un 2% està totalment en desacord (1 vs 3%). El motiu pel qual s'hauria d'impartir aquesta matèria és per la necessitat d'informació (47%; 53 vs 42%) i per a conscienciar al jove de què es tracta d'un benefici per a ell (18%; 9 vs 27%).

## CONCLUSIONS

- Pràcticament la totalitat de la població ha sentit parlar dels trasplantaments, fonamentalment a través dels mitjans de comunicació i, sobretot, de la televisió.
- La majoria dels joves i dels pares estan disposats a parlar amb els seus pares i fills, respectivament, sobre donació i trasplantament.
- L'actitud davant la donació i el trasplantament està conformada a base d'informació superficial i sentiments propis, i en ella s'evidencia una manca de coneixements mèdics i legals.
- El concepte donació-trasplantament s'associa fonamentalment al concepte de solidaritat: ajudar a l'altre i salvar vides.
- La majoria de la població, el 81%, està d'acord en què un cop hagin mort els seus òrgans siguin extrets amb l'objectiu de trasplantar-los. Igualment, el 72% estaria d'acord amb l'extracció dels òrgans d'un familiar amb la mateixa finalitat.
- La majoria de la població, el 91,5%, està d'acord amb la introducció de programes sobre donació i trasplantament en els centres educatius en els nivells de BUP i COU. Aquests programes haurien de tenir un caràcter opcional, no impositor.

.....  
**Antonio López-Navidad**  
 Grup de Treball de l'OCATT, FCT i SCT  
 Hospital de Sant Pau, Barcelona

# Enquesta sobre donació i trasplantament a professors d'ensenyament secundari de Catalunya

L'enquesta pretenia avaluar el coneixement i la posició del professorat amb relació a la donació i el trasplantament d'òrgans.

Els professors inclosos a l'enquesta estaven distribuïts de forma homogènia per sexes, matèria que impartien (ciències o lletres) i titularitat pública/privada dels col·legis. Es va realitzar a cadascun una entrevista personal amb preguntes, la majoria de les quals obertes, dissenyades per el grup de treball de les institucions dins del projecte de l'esmentat Programa Educatiu.

El qüestionari, integrat per preguntes obertes i tancades, estava adreçat a avaluar el professorat d'ensenyament secundari sobre les següents qüestions: 1) coneixement sobre donació i trasplantament; 2) valoració de la donació i el trasplantament; 3) actitud davant la donació i el trasplantament; 4) percepció sobre els estudiants i manera de informar-los/sensibilitzar-los sobre donació i trasplantaments, i 5) actitud del professorat davant la implantació d'un programa educatiu sobre donació i trasplantaments a l'ensenyament secundari. Tot seguit es fa una exposició dels punts tractats i un breu comentari de les respostes.

## CONEIXEMENT SOBRE DONACIÓ I TRASPLANTAMENT

### Coneixement formal deficient

La majoria dels professors desconeixia l'existència o no de: legislació al respecte; d'organismes suprahospitalaris de control i promoció, ja fossin de l'administració pública o hospitalària o d'entitats privades; trasplantaments d'òrgans i teixits que es realitzen i llurs resultats; la mecànica d'autorització de la donació de cadàver, de la selecció de receptors i la responsabilitat dels costos del procés.

### Coneixement formal excel·lent

*Legislació.* Els professors van descriure el contingut que hauria de tenir la legislació, i van coincidir en els punts essencials amb la legislació vigent: descripció del concepte de mort, autorització/negació en vida de la donació, gratuïtat de la donació i el trasplantament, distribució equitativa dels òrgans, anonimat donant-receptor i control del procés per part de l'administració sanitària.

**Donant, òrgans que es trasplanten i resultats.** El donant pot tenir qualsevol edat, algun òrgan pot no servir però d'altres sí; se li ha de realitzar una avaluació per impedir que transmeti malalties al receptor, estudis serològics i també immunològics per a seleccionar al receptor. Els trasplantaments no són experimentals sinó que han demostrat el seu valor terapèutic i donen la vida o milloren la qualitat de vida. Els trasplantaments que més es realitzen

són els de còrnia i els de ronyó; les causes del fracàs de l'empelt són degudes fonamentalment al rebuig i a les infeccions.

**Situació de Catalunya i Espanya en el context mundial.** Espanya és el país del món on es realitzen més trasplantaments perquè és el país del món on hi trobem el major nombre de donants, tot i que amb això no es cobreixen les demandes. Quant a resultats i activitat supera els EUA, malgrat que aquest país és el més desenvolupat científica, econòmica i tecnològicament del món, probablement perquè té més problemes a nivell moral i religiós.

## VALORACIÓ DE LA DONACIÓ I EL TRASPLANTAMENT

**Bé social.** La donació i el trasplantament constitueixen un bé social (unanimitat), que ha de ser protegit i promogut des de les instàncies superiors de l'administració sanitària fins als hospitals, del què ha de ser partícip total la societat i implicar-se totes les institucions afins per elaborar els programes i les campanyes informatives que els competeixi.

**Donant.** Persona generosa, altruista i solidària, de nivell cultural alt i que ha tingut contacte amb la problemàtica de la necessitat del trasplantament.

## ACTITUD DAVANT LA DONACIÓ I EL TRASPLANTAMENT

**Donació.** Tots estan d'acord amb la donació, sempre i quan es dugui a terme dignament i amb total respecte.

**Donació d'òrgans d'un familiar.** Respecte absolut a la decisió adoptada en vida pel finat (unanimitat). Si no ho havia expressat, ho decideix la família directa, el nucli familiar, intentant encertar en la resposta que hagués donat el mort: entre les professores queda palès que no tenen problema en decidir immediata i directament en el tema, i decidir el que elles creuen que es més convenient;



entre els professors és més freqüent cedir la decisió a d'altres membres de la família.

**Donació dels propis òrgans.** Si la família decideix, quan se li sol·licita, la donació sobre el propi cadàver de l'entrevistat, autoritzar-la; l'autorització és correcta (unanimitat).

**Voluntat pròpia davant la donació.** Quatre dels vint professors havien expressat a la família la seva voluntat de ser donants; uns altres sis no ho havien expressat però no volien ser donants un cop morts, però cap presentà un clar rebuig. No havien volgut parlar del tema i el relacionaven amb pors atàviques i falta de coneixement, la qual cosa ocasionava la conseqüent manca de racionalització.

### PERCEPCIÓ SOBRE ELS ESTUDIANTS I MANERA D'INFORMAR-LOS/SENSIBILITZAR-LOS SOBRE DONACIÓ I TRASPLANTAMENTS

**Concepte que tenen els professors sobre els estudiants.** Els professors consideraven als estudiants com a persones sensibles, receptives i predisposades a ajudar, oberts, generosos, altruistes i informats (unanimitat tret d'un professor). Segons els professors, els joves són més sensibles i respectuosos amb les informacions procedents de les diferents institucions.

**Informació/sensibilització.** Els professors consideraven a l'escola com un mitjà més adient a l'objecte de sensibilitzar als joves en el tema de la donació i el trasplantament: proper i càlid; i, en segon lloc, consideraven les visites hospitalàries i el conèixer als malalts i trasplantats. Assenyalaven la televisió com un mitjà complementari, però observaven que era freda i distant. Consideraven als pares com la possibilitat menys clara d'influència en els joves degut al tabú de la mort.

### ACTITUD DEL PROFESSORAT DAVANT LA IMPLANTACIÓ D'UN PROGRAMA EDUCATIU DE DONACIÓ I TRASPLANTAMENTS A L'ENSENYAMENT SECUNDARI

**Consideració del programa educatiu.** La idea de fer un programa escolar fou rebuda positivament per unanimitat. Quatre dels 20 professors parlaren espontàniament de crear programes educatius per a les escoles abans de què se'ls fes la pregunta.

**Característiques que hauria de reunir el programa educatiu sobre trasplantament.** El programa educatiu hauria d'informar des del punt de vista científic i humà, legislació, reflexions sobre enquestes socials i valors ètics i personals que

comporta; i s'hauria de complementar amb visites a centres de trasplantaments.

**Objectiu del programa educatiu.** Hauria de ser un programa expositiu (informatiu) que respectés la llibertat i voluntat de l'estudiant, sense pressionar-lo o manipular-lo.

**Docent que hauria d'impartir-lo.** El professor d'ètica o el de biologia.

**Edat dels estudiant objecte del programa.** Tots els professors coincidiren en què l'edat mínima dels estudiants a partir de la qual seria més eficaç el programa educatiu era de 15 anys; el grup d'edat ideal seria el d'alumnes d'entre 15 i 18 anys.

## CONCLUSIONS

- Els professors tenen un coneixement excel·lent sobre donació i trasplantament.
- Els professors consideren positivament la donació i el trasplantament, tant des del punt de vista científic com humà.
- Els professors consideren fonamental l'estricta respecte a la llibertat de decisió i voluntat personal expressada en vida davant la donació, així com llur substitució per la família en cas d'absència.
- Els professors tenen un magnífic concepte dels seus alumnes com a persones, tant en l'àmbit humà com social.
- Els professors consideren que el lloc més adient d'informació i sensibilització dels joves davant la donació i el trasplantament és l'escola; i l'edat més adequada d'aquests, de 15 a 18 anys.
- Els professors consideren positiu i adient un programa educatiu sobre donació i trasplantament a les escoles, que tingui caràcter informatiu/divulgador, sobre la base d'aspectes científics i humans, que hauria d'ésser impartit pels especialistes en biologia o ètica.

.....  
**Antonio López-Navidad**  
 Grup de Treball de l'OCATT, FCT i SCT  
 Hospital de Sant Pau, Barcelona

# El III Curs Superior de la FCT, per via telemàtica

La Fundació Catalana de Trasplantament, concebuda com un mitjà d'ajuda complementària a la investigació, la formació de professionals i la promoció del trasplantament, va ésser fundada l'any 1995. D'acord amb el seus objectius, l'any 1997 impartí un Curs d'actualització en trasplantament de caràcter intensiu, adreçat a residents del darrer any i especialistes recents de Serveis o Unitats amb programa de trasplantament, en què participaren 78 metges de tota Espanya. Aquest primer Curs va tenir molt bona acollida i valoració per part dels alumnes assistents, així com un gran ressò entre els professionals del trasplantament. Els bons resultats obtinguts donaren pas a un segon Curs l'any següent, amb uns resultats semblants als de l'anterior.

L'objectiu d'aquests Cursos és oferir a aquells metges, la formació dels quals hagi inclòs el trasplantament i es trobin familiaritzats amb ell, la possibilitat d'ampliar i aprofundir llurs coneixements. Aquests Cursos pretenen donar una visió global del trasplantament i per això tracten la majoria dels seus aspectes tot intentant aglutinar aquells aspectes que es consideren necessaris per a la formació d'un especialista.

## UNA APOSTA DE FUTUR

La decisió de la FCT d'oferir aquests Cursos per via telemàtica vol ser la resposta més adient a les característiques de la nostra realitat actual. D'una banda, el temps se'ns presenta com un bé escàs i cobdiciat, que dificulta i de voltes impedeix realitzar activitats complementàries però indispensables com ara la formació continuada; d'una altra banda, l'ús dels mitjans telemàtics s'ha universalitzat com un element fonamental en el nostre treball.

Aquest III Curs Superior de Trasplantament, a diferència dels dos anteriors, ofereix, doncs, la novetat de què s'impartirà de forma no presencial, per mitjà de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC), la col·laboració de la qual ens dona la garantia de poder disposar d'una experiència consolidada i de la tecnologia més avançada. Creiem que podem oferir la màxima qualitat docent, mitjançant l'aplicació de models pedagògics innovadors i de tecnologia multimèdia i interactiva de darrera generació. L'eina que fa possible aquest sistema és el Campus virtual de la UOC, espai de comunicació i transmissió de coneixement, àmbit de relació acadèmica i punt de prestació de serveis.

Com a les dues anteriors edicions, aquest Curs es durà a terme gràcies al suport econòmic de NOVARTIS.

## ESTRUCTURA DEL CURS

El programa del III Curs està estructurat en 18 mòduls, dirigits per un professorat que la FCT ha seleccionat entre experts

de prestigi dins les diferents àrees del camp del trasplantament.

Cada estudiant tindrà assignat un Consultor que l'assessorarà i guiarà durant tot el Curs i li facilitarà l'avaluació contínua a través de les activitats comentades.

El material didàctic es compon de mòduls que guien l'aprenentatge, acompanyats dels corresponents glossaris, índexs bibliogràfics, exercicis d'autoavaluació i avaluació continuada, i materials complementaris de lectura i consulta. Aquest material es presenta en suport de paper, web o CD-ROM.

El Curs començarà amb una Sessió Presencial d'Inici, obligatòria, l'objectiu de la qual és presentar el programa, potenciar el contacte directe entre els consultors i els alumnes més enllà de les possibilitats que ofereix el Campus virtual i ensenyar el model pedagògic. Finalitzarà amb una Sessió Presencial de Clausura, obligatòria, de síntesi, en la qual es realitzarà l'avaluació final. En acabar el Curs, es lliurarà un Certificat de Postgrau expedit per la UOC, corresponent a 8 crèdits, prèvia garantia d'aprofitament del Curs per informe del tutor corresponent i superació de les proves d'avaluació.

## PROGRAMA

- Organització del trasplantament
- Coordinació i obtenció d'òrgans
- Preservació d'òrgans per a trasplantament
- Immunologia del trasplantament
- Immunosupressió
- Trasplantament renal
- Trasplantament pancreàtic
- Trasplantament hepàtic
- Trasplantament de cor i de pulmó
- Trasplantament d'intestí i "cluster"
- Trasplantament de progenitors hemopoètics
- Complicacions infeccioses
- Neoplàsies i trasplantament
- Patologia del trasplantament d'òrgans
- Fracàs tardà de l'empelt
- Xenotrasplantament
- Trasplantament de teixits
- Trasplantament i mitjans de comunicació

.....  
**Jordi Vilardell**

Co Director i Coordinador del III Curs Superior de Trasplantament de la FCT

La Generalitat de Catalunya va promoure la Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya (FUOC) el 1994. També formen part el Consell de Cambres de Comerç i la Federació Catalana de Caixes d'Estalvi.

La Universitat Oberta de Catalunya té com a objectiu garantir la màxima qualitat docent, mitjançant l'aplicació de models pedagògics innovadors i l'ús de tecnologia multimèdia i interactiva.

## QUÈ ES POT ESTUDIAR A LA UOC?

### La formació reglada

En coordinació amb la resta del sistema universitari català, el conjunt de titulacions que ofereix la UOC s'ha triat tenint en compte les dades d'oferta i demanda d'estudis universitaris i les sortides professionals a Catalunya i la diversitat d'estudiants. Aquests estudis són reconeguts pel Ministeri de Educació i Cultura amb el corresponent títol oficial. Actualment a la UOC es poden realitzar els estudis en Psicopedagogia, Empresarials, Dret, Humanitats, Enginyeria Tècnica en Informàtica de Sistemes, Enginyeria Tècnica en Informàtica de Gestió, Filologia Catalana, Administració i Direcció d'Empreses. També s'ofereix per primer any, i conjuntament amb la UPC, el títol propi de Graduat en Multimèdia.

### La formació continuada

La UOC és plenament conscient que una formació continuada i al llarg de la vida és la garantia perquè les persones i les empreses creixin i progressin, i aquesta necessitat latent ha d'obtenir una resposta decidida davant els canvis socials i tecnològics que ens planteja el nou mil·lenni. És per aquest motiu que la Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya va impulsar a l'any 1997 la creació de l'Àrea de Formació Continuada.

**La formació de postgrau.** La formació de postgrau aposta per oferir programes de formació postuniversitària i màsters amb l'objectiu d'especialitzar, reciclar i actualitzar els coneixements i adquirir les competències. Són estudis oberts als universitaris i als professionals amb experiència. Els programes de formació de postgrau estan dissenyats partint de les necessitats de les persones d'adquirir i desenvolupar coneixements i aportar un valor en el camp professional, emfatitzant en l'aplicabilitat del coneixement a l'acció i la solució de problemes, l'ús de la innovació i la millora contínua, la incorporació en el sistema d'aprenentatge de les noves tecnologies telemàtiques i la resposta als aspectes professionals del segle XXI.

Actualment, s'ofereixen més de 60 programes de postgrau (programes de Màster, Postgrau, Especia-

# La Universitat Oberta de Catalunya

Aquest any, la UOC inicia una col·laboració amb la FCT per impartir un Curs de formació per especialistes en trasplantament per via telemàtica. En aquest article s'exposa el que la UOC representa en el món universitari d'avui.

litització i Actualització) en els àmbits de Sanitat, prevenció i seguretat; Economia i finances; Gestió empresarial; Multimèdia i edició; Màrqueting; Logística; Humanitats i ciències socials; Psicologia i pedagogia; Societat de la informació; i Qualitat.

**La formació a mida.** Aquesta vocació de la UOC per formar per al progrés de les persones i les organitzacions la va dur a crear la formació a mida, adreçada a les organitzacions o empreses que volen que els seus professionals estiguin ben preparats per a assumir reptes laborals. La formació a mida ofereix una comunitat virtual d'aprenentatge dissenyada específicament per a donar resposta a les necessitats de cada empresa o organització: el Campus Obert.

El Campus Obert és un espai telemàtic per a l'aprenentatge i la comunicació, on es desenvolupen els processos de formació sense que les persones s'hagin de desplaçar i puguin seguir la formació des de casa seva o des del mateix lloc de treball. Aquest Campus Obert estructura els processos formatius mitjançant les activitats proposades i dirigides pels professors consultors; materials didàctics (amb casos pràctics i simulacions) i una avaluació continuada.

Les organitzacions confien en aquest tipus de formació, ja que els representa:

– Flexibilitat: ofereix l'oportunitat de realitzar un curs de formació sense dependre de un lloc o uns horaris fixes.

– Sociabilitat i formació: augmenta la interactivitat per millorar els nivells d'aprenentatge.

– Innovació i progrés: promovent la participació activa mitjançant la incorporació de material didàctics multimèdia; a més, els participants aprendran a utilitzar les eines de les noves tecnologies.

– Estalvi: reduint el temps destinat a la formació, els costos d'impartir-la i les despeses de transport. Moltes organitzacions ja han triat la formació a mida, com la Fundació "la Caixa", Repsol, El Consejo General del Poder Judicial, CEPROM (CC.OO.), la Federació de Municipis de Barcelona, la Fundació Pere Tarrés, el Consorci Hospitalari de Catalunya, la Cambra de Comerç, etc.

### EL CAMPUS VIRTUAL

La Universitat Oberta de Catalunya és un nou model d'universitat que basa el seu sistema educa-

tiu en el concepte de Campus virtual, el qual pren la forma d'una gran xarxa telemàtica que cobreix i interconnecta a tota la comunitat d'estudiants, docents i de l'equip de gestió, superant les barreres de la distància i del temps.

A més, ofereix un nou àmbit de relació i comunicació que aporta una valuosa experiència i un valor afegit pel que fa al coneixement i la utilització de la xarxa, d'Internet i del ciberespai.

Des del Campus Virtual es pot accedir a les bases de dades internes de la Universitat (biblioteca virtual, tauler d'anuncis, grups de treball, etc.), i fer consultes i gestions de tipus administratiu (matrícules, certificats ...). També es pot accedir a les bases de dades externes, consultar les biblioteques i els serveis de les altres universitats públiques de Catalunya i fins i tot, navegar per les xarxes i els serveis que Internet ens posa a l'abast.

### COM S'ESTUDIA

Els elements que defineixen la metodologia de la UOC estan interrelacionats de manera que constitueixen un veritable sistema integral que dona el suport necessari en un entorn no presencial. Cap d'aquests elements no és més important que un altre: tots tenen el seu paper. Aquests elements són:

**El participant.** És el centre d'atenció del procés d'aprenentatge per la resta d'elements. El participant és el principal protagonista del model. Treballa amb autonomia i gestiona el seu temps, construint el seu propi itinerari d'aprenentatge guiat per l'acció docent i recolzat per la resta d'elements. Selecciona la informació i aprèn a convertir-la en coneixement per a aplicar-lo en situacions diverses.

**L'acció docent.** És el procés de relació personal i d'intercanvi que s'estableix entre el participant i el professorat consultor del curs. El professor consultor s'adreça al participant per orientar-lo i ajudar-lo en les dificultats que li sorgeixen durant el procés d'aprenentatge, i a més, li aporta *feed-back* de manera constant. Així mateix, comprova que cada participant assoleixi els objectius pedagògics que hi ha a la guia d'aprenentatge i fa l'avaluació formativa i personalitzada del participant.

**Els materials didàctics.** Són el conjunt de recursos didàctics especialment dissenyats i realitzats per a aquest tipus d'aprenentatge i que integren els materials multimèdia i la guia d'aprenentatge. La guia d'aprenentatge és l'eina on es defineixen els objectius, els continguts, les activitats, els exercicis pràctics, els criteris d'avaluació i les propostes d'autoavaluació.

Els materials multimèdia són els diferents recursos que formen les unitats didàctiques en diversos formats com el paper, material en web, llibres, CD's, àudio, vídeo, etc.



Seu de la Universitat Oberta de Catalunya

**L'avaluació continuada.** Són les activitats guiades i valorades pel professor consultor que garanteixen l'aprofitament del curs i l'assoliment d'objectius. L'avaluació continuada permetent fer un seguiment continu del procés d'aprenentatge permetent al participant i al professor consultor mesurar i valorar l'aprenentatge progressiu.

**Els centres de suport.** Són una xarxa de centres físics de la UOC que ofereixen serveis i recursos (informació i assessorament, espais de reunions i la biblioteca). En aquests centres es realitzen diverses activitats complementàries (conferències, taules rodones i altres tipus d'activitats pròpies d'una comunitat universitària). Actualment hi ha 8 centres de suport distribuïts arreu de Catalunya (Barcelona, Lleida, Manresa, Reus, Sabadell, Salt, Sant Feliu del Llobregat i Terrassa).

**Relacions socials-professionals.** L'entorn del Campus virtual ofereix un espai de relacions socials entre els participants i el professorat mitjançant les converses virtuals, els fòrums i les activitats d'equip. La comunicació és flexible i sempre està al servei de la col·laboració i de l'intercanvi d'experiències. A més, permet la relació amb altres professionals del sector i l'accés a informació i recursos d'interès a la xarxa d'Internet.

**Biblioteca virtual.** A la Biblioteca es podrà accedir a una sèrie de serveis propis de les biblioteques universitàries. S'hi poden consultar els catàlegs de la UOC i els d'altres biblioteques i universitats d'arreu del món. Permet fer comandes des de casa i rebre el material a domicili.

.....  
**Jesús Mendoza**

Coordinador de Programes UOC

## Trets principals de les bases de la convocatòria de les beques Marató TV3

Hem cregut que podria ser d'interès indicar els trets principals de les bases del concurs que varen regir a la darrera convocatòria per l'adjudicació de les ajudes econòmiques a projectes de recerca en diabetis mellitus i altres malalties metabòliques. Les bases que regiran l'adjudicació de les beques de la convocatòria derivada de la Marató pel trasplantament probablement seran semblants tot i que seran oficialment definides i publicades dintre dels primers mesos de l'any 2000.

En general, la convocatòria es produeix durant el mes de març quedant oberta durant 6-7 setmanes. L'adjudicació és al cap d'uns mesos i la posta en marxa del projecte al començar l'any (el 2001 en el cas del trasplantament).

– Les ajudes econòmiques no superaran els trenta milions de pessetes per projecte, excepte en aquells projectes coordinats als quals es podrà concedir un màxim de seixanta milions si hi participen un mínim de tres grups de recerca de tres centres diferents.

– Caldrà fer constar explícitament la quantitat i les partides de finançament d'ajut rebudes d'altres institucions per a aquest mateix projecte.

– Els projectes tindran una durada màxima de tres anys.

– La sol·licitud de participació a la convocatòria

haurà de ser presentada en català i en castellà i anirà acompanyada, en ambdós casos, d'un resum del projecte en anglès. Els impresos poden aconseguir-se des de la pàgina d'Internet: [www.fundacionmaratov3.org/concurs.html](http://www.fundacionmaratov3.org/concurs.html)

– La sol·licitud s'adreçarà a la Fundació La Marató de TV3 (Avinguda Diagonal, 477, 11<sup>e</sup>, Barcelona).

– Cada investigador només podrà encapçalar un projecte com a investigador principal.

– L'avaluació dels projectes sol·licitants es durà a terme amb la col·laboració d'una avaluació externa d'acord amb uns criteris i uns terminis preestablerts. Aquesta avaluació externa tindrà en compte la qualitat científic-tècnica del projecte, la qualitat científic-tècnica dels centres i grups involucrats, a més de l'experiència en col·laboracions similars, l'adequació de la proposta als objectius i als temes de la convocatòria, la justificació del pressupost, la viabilitat científic-tècnica i l'interès científic i social.

L'atorgament el farà la Fundació La Marató de TV3.

– La resolució de la convocatòria es farà pública a través dels mitjans de comunicació i indicarà la quantia econòmica amb la qual es dota cadascun dels projectes escollits. Igualment, serà notificada individualment a tots els participants a la convocatòria.

## Adjudicació de les Beques '2000 de la FCT

Per quart any consecutiu la FCT ha atorgat 4 beques salari per valor de 2.300.000 pts. cadascuna. Tres de les beques tenen el patrocini directe de la FCT i una quarta té el suport econòmic de **Laboratoris ROCHE**.

• Estudio de la expresión de TGF- $\beta$ 1 y componentes de la matriz extracelular por PCR cuantitativo en el trasplante renal humano.

**Miguel Hueso Val**

*Laboratori de Biologia Molecular*

*Servei de Nefrologia*

*Hospital de Bellvitge*

*Fundació August Pi i Sunyer,*

*L'Hospitalet de Llobregat*

• Trasplante hepático experimental en el cerdo con donante a corazón parado. Papel de la adenosina y del óxido nítrico durante la recirculación normotérmica.

**Hugo Pablo Luis Barros Schelotto**

*Servei de Cirurgia General*

*Hospital Clínic*

*Fundació Clínic per a la Recerca Biomèdica, Barcelona*

• Análisis de las disparidades del antígeno menor de histocompatibilidad HA-1 en trasplante de progenitores hematopoyéticos y su posible implicación en el desarrollo de la enfermedad del injerto contra el huésped.

**Juan Ignacio Aróstegui Gorospe**

*Unitat d'Al·loreactivitat*

*Institut Català d'Oncologia*

*Servei d'Hematologia Clínica*

*Hospital Duran i Reynals,*

*L'Hospitalet de Llobregat*

• Actividad del enzima IMPDH como marcador de inmunosupresión.

**Olga Millán López**

*Servei d'Immunologia*

*Hospital Clínic*

*Fundació Clínic per a la Recerca Biomèdica, Barcelona*

**II Reunió d'Hivern, Societat Catalana de Nefrologia**  
11-13.2.00, Camprodon, Girona  
Tel: 93 302 75 41  
Fax: 93 301 12 55  
E-mail: aopc@ncsa.es

**Medical Forum Expo 2000, FOSBA, 2º Foro y Exposición Internacional para los Sistemas del Cuidado de la Salud**  
23-26.5.00, Barcelona  
Fax: 93 451 74 38  
E-mail: gp@pacifico-meetings.com

**INTERNACIONAL**

**First International Spitzingsee Meeting "Pancreatic and Islet Transplantation-The New Millennium"**  
30.1-2.2.00, Kühtai, Austria  
Tel: (31) 5 02 69 85  
Fax: (31) 2 31 67

**Congreso Iberoamericano de Nefrología por Internet. CIN 2000**  
15.2-15.3.00  
Web: www.uninet.edu/cin2000

**4th International Conference on New Trends in Clinical and Experimental Immunosuppression**  
17-20.2.00, Geneva, Switzerland  
Tel: (41) 22 908 1855  
Fax: (41) 22 908 1835  
E-mail: immuno@KUONI.CH

**26th Annual Meeting of the European Group for Blood and Marrow Transplantation**  
**16th Meeting of the Nurses Group EBMT**  
5-8.3.00, Innsbruck, Austria  
Tel.: (41) 61 686 77 11  
Fax: (41) 61 686 77 88  
E-mail: info@akm.ch

**III Encuentro de las Sociedades de Trasplante del Cono Sur. III Congreso Uruguayo de Trasplante**  
14-17.3.00, Punta del Este, Uruguay  
Tel: (598) 4081015 - (598) 4082951  
Fax: (598) 4081015 - (598) 4082951  
E-mail: personas@cs.com.uy

**European Meeting on Biomarkers of Organ Damage and Dysfunction, EMBODY 2000**  
3-7.4.00, Cambridge, UK  
Tel: (44) 1223 217337  
Fax: (44) 1223 217705  
E-mail: vfh@eng.cam.ac.uk

**Transplantation in Hematology and Oncology II**  
9-11.4.00, Münster, Germany  
Tel: (49) (0) 251 834 7597  
Fax: (49) (0) 251 834 7597

**11th Meeting of the Liver Intensive Care Group of Europe LICAGE**  
4-6.5.00, Torino, Italy  
Tel: (39) 011 434 79 00  
Fax: (39) 011 434 77 60  
E-mail: cci@fileita.it

**The First Joint Transplant Meeting of the American Society of Transplant Surgeons and the American Society of Transplantation**  
13-17.5.00, Chicago, USA  
Tel: (1) 8568488785  
Fax: (1) 8568485274  
E-mail: transplant2000@stackinc.com

**Transplantation and Changing Management of Organ Failure**  
25-26.5.00, Lyon, France  
Tel: (33) 472 40 79 55  
Fax: (33) 472 40 79 50  
E-mail: citic@asi.fr  
Web: http://www.fond-merieux.org

**2nd International Conference on Transplant Infectious Disease**  
25-27.5.00, Stockholm, Sweden  
Tel: (46) 8 459 66 00  
Fax: (46) 8 661 91 25  
E-mail: trannplant@congrex.se

**XXXV Meeting of the European Society for Surgical Research**  
1-3.6.00, Malmö, Sweden  
Tel: (46) 40 23 25 50  
Fax: (46) 40 23 55 20  
E-mail: kongress@telia.com  
Web: www.ki.mas.lu.se/essr

**Seventh Annual Meeting of the Nantes "Institut de Transplantation et de Recherche en Transplantation"**  
8-9.6.00, Nantes, France  
Fax: (33) 0 2 40 08 74 11  
E-mail: abertho@nantes.inserm.fr  
Web: www.nat.nantes.inserm.fr

**20th Annual Meeting of The American Society for Reproductive Immunology**  
10-13.6.00, Jacksonville, Florida, USA  
Tel: (1) 352 392 5595  
Fax: (1) 352 392 5595  
E-mail: hansen@dps.ufl.edu  
Web: www.dps.ufl.edu/hansen/asri2000

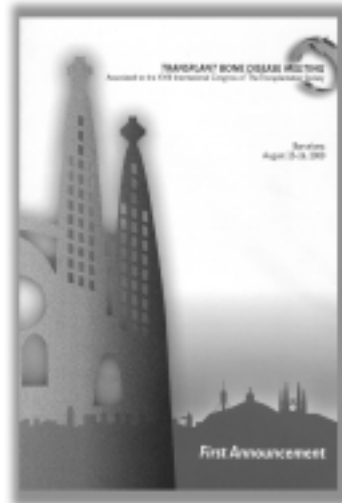
**ISEH 2000, 29th Annual Scientific Meeting of The International Society for Experimental Hematology**  
8-11.7.00, Tampa, Florida, USA  
Tel: (1) 202 857 1890  
Fax: (1) 202 857 1102  
E-mail: iseh@dc.sba.com  
Web: www.iseh.org

**6th Congress of the International Society for Organ Sharing**  
**4th Workshop in Non-Heart-Beating-Donors**  
**3rd Congress of the International Transplant Coordinators Society**  
**8th Congress of the Japan Society for Organ Preservation and Medical Biology**

23-27.7.01, Nagoya, Japan  
Tel: (81) 3 3414 8121  
Fax: (81) 3 3414 3100  
E-mail: hamemiya@nch.go.jp

**First Congress of The International Pediatric Transplant Association (IPTA)**  
23-25.8.00, Venice, Italy  
Tel: (39) 06 516 00 647  
Fax: (39) 06 516 00 131  
E-mail: progress@progress.congressi.com  
Web: www.progress-congressi.com

**Transplant Bone Disease Meeting. Associated to the XVIII International Congress of The Transplantation Society**  
25-26.8.00, Barcelona  
Tel: 93 302 75 41  
Fax: 93 301 12 55  
E-mail aopc@ncxa.es



**XVIII International Congress of The Transplantation Society**  
27.8-1.9.00, Rome, Italy  
Tel: (39) 0639727707  
Fax: (39) 0639735195  
Web: www.tx2000roma.it



**10th Congress of the European Society for Organ Transplantation**  
6-11.10.01, Lisboa, Portugal  
Tel: (351) 1 440 62 00  
Fax: (351) 1 440 62 09  
E-mail: certame@mail.telepac.pt

## LLIBRES

**Clinical Nephrotoxines:  
Renal Injury From Drugs  
and Chemicals**

Autors: M.E. De Broe, G.A.  
Porter, W.M. Bennett y G.A. i  
Verpoorten  
Editorial: Kluwer Academic,  
Boston  
Preu: U\$ 265  
Pàgines: 481

**Xenotransplantation:  
The Transplantation of  
Organs and Tissues  
Between Species**

Autors: D.K. Cooper, E. Kemp,  
J.L. Platt i D.J.G. White  
Editorial: Springer, 1997  
Preu: DM 448  
Pàgines: 854  
<http://www.springer.de>

**Infectious Diseases in  
Immunocompromised  
Hosts**

Autor: V.S. Georgiev  
Editorial: Springer, 1998  
Preu: DM 275  
Pàgines: 1.201  
<http://www.springer.de>

**Organ Transplantations in  
Rats and Mice:  
Microsurgical Techniques  
and Immunological  
Principles**

Autors: W. Timmermann, H.J.  
Gassel, K. Ulrichs, R. Zhong i  
A. Thiede  
Editorial: Springer  
Preu: DM 349  
Pàgines: 671  
<http://www.springer.de>

**Transplantation**

Autors: Leo C. Ginns, A. Benedict

Cosimi i Peter J. Morris  
Editorial: Blackwell Science,  
Boston, 1999  
Preu: U\$ 275  
Pàgines: 942

**Viral Hepatitis**

Autors: A. Zuckerman, H. Thomas  
Editorial: Saunders, 1998  
Preu: 295U\$  
Pàgines: 649

## CD-ROM

**Up To Date in Nephrology  
and Hypertension**

Burton D. Rose, MD  
Windows i Macintosh  
Preu subscripció: 495 U\$  
Residents: 245 U\$  
Fax: (1) 781 239 0391  
E-mail: [sales@uptodateinc.com](mailto:sales@uptodateinc.com)  
<http://www.uptodate.com>

**Activitat de donació i trasplantament a Catalunya gener-novembre 1999**

|                                     |                    | DONANTS    |                  |                   |                   |              |        |
|-------------------------------------|--------------------|------------|------------------|-------------------|-------------------|--------------|--------|
|                                     |                    | Potencials | No vàlids        |                   |                   |              | Vàlids |
|                                     |                    |            | Negatives totals | Negativa familiar | Negativa judicial | Causa mèdica |        |
| Activitat<br>gener<br>-<br>novembre | 1998               | 327        | 68               | 64                | 4                 | 48           | 211    |
|                                     | 1999               | 316        | 70               | 68                | 2                 | 35           | 211    |
|                                     | Desviació<br>99/98 | -3%        |                  |                   |                   |              | =      |
| Activitat<br>anual                  | 1998<br>Real       | 361        | 75               | 71                | 4                 | 50           | 236    |
|                                     | 1999<br>Extrapol.  | 345        | 76               | 74                | 2                 | 38           | 230    |
|                                     | Desviació<br>99/98 | -4%        |                  |                   |                   |              | -3%    |

|                                     |                    | TRASPLANTAMENTS |       |      |       |          |       |
|-------------------------------------|--------------------|-----------------|-------|------|-------|----------|-------|
|                                     |                    | Ronyó           | Fetge | Cor  | Pulmó | Pàncrees | TOTAL |
| Activitat<br>gener<br>-<br>novembre | 1998               | 336             | 168   | 51   | 27    | 20       | 602   |
|                                     | 1999               | 330             | 180   | 56   | 29    | 15       | 610   |
|                                     | Desviació<br>99/98 | -2%             | +7%   | +10% | +7%   | -25%     | +1%   |
| Activitat<br>anual                  | 1998<br>Real       | 376             | 189   | 58   | 30    | 20       | 673   |
|                                     | 1999<br>Extrapol.  | 360             | 196   | 61   | 32    | 16       | 665   |
|                                     | Desviació<br>99/98 | -4%             | +4%   | +5%  | +7%   | -20%     | -1%   |

# Trasplantament i esport

Cada any, al voltant de 35.000 persones reben un òrgan trasplantat al món i, gràcies a un millor pronòstic obtingut a llarg termini, aquesta població es va incrementant progressivament. Un fet comú a tots els candidats al trasplantament és el deteriorament del nivell de resistència física, que no únicament interfereix en la facilitat de practicar esport de manera satisfactòria sinó que pot, fins i tot, limitar tasques físicament tan simples com és el fet de pujar escales.

Sigui el que sigui l'òrgan trasplantat, els pacients presenten una certa reducció en la capacitat d'exercici físic. Prèviament al trasplantament els malalts estan bastant inactius, per motius tan diversos com pot ser la fatiga física en el cas dels pacients afectes de cirrosi, la reducció de la resistència muscular en pacients afectes d'insuficiència cardíaca crònica, la disminució en la capacitat d'oxigenació en malalts amb patologies cardíques o pulmonars, la miopatia urèmica en pacients afectes d'insuficiència renal crònica terminal, la polineuropatia dels pacients diabètics, etc. Després del trasplantament, la recuperació no esdevindrà de manera espontània si no es practica exercici físic de manera reglada.

D'altra banda, la resposta a l'exercici pot estar alterada per la completa denervació de l'òrgan trasplantat. També influeix el tractament immunodepres-

or, que pot afectar negativament el sistema múscul esquelètic i el sistema cardíoc-vascular, modificant la resposta a l'exercici. En últim terme, l'òrgan trasplantat pot trobar-se exposat a un rebuig crònic que limitarà el seu funcionalisme, més manifestament durant l'exercici, quan la demanda és més gran.

El que és evident és que els efectes beneficiosos de l'exercici són molts i àmpliament reconeguts. A nivell cardíoc-vascular, l'exercici modifica molts dels factors de risc de la malaltia coronària (HTA, diabetis, dislipèmia); de fet, l'exercici físic aeròbic és altament recomanable com a eina terapèutica no farmacològica a tot malalt hipertens, doncs existeix una documentada relació inversa entre l'exercici i la hipertensió. A nivell d'aparell locomotor és importantíssim l'efecte beneficiós que té l'exercici, especialment per a aquelles persones que pateixen problemes musculars i/o ossis, com és el cas dels malalts trasplantats, ja que millora la força muscular i manté o millora la mobilitat articular.

Un bon nivell d'entrenament físic també retarda l'aparició d'osteoporosi i millora la clínica de l'artrosi. També és important l'efecte de l'activitat física sobre d'altres aspectes metabòlics: millora la tolerància a la glucosa, disminueix els nivells de lípids plasmàtics, ajuda a controlar el sobrepès, millo-

ra el metabolisme proteic...

Però els beneficis no són només físics, sinó que tenen molta importància des del punt de vista psicològic: millora els estats depressius i d'ansietat, incrementa la tolerància a l'estrès i millora l'autoestima. Incloure l'exercici físic de manera personalitzada i programada després del trasplantament seria la situació ideal per a contrarestar part dels efectes secundaris dels immunodepressors i beneficiar-se del trinomi terapèutic: fàrmacs-dieta-exercici. Per això, faria falta que existís un equip integrat per especialistes en medicina de l'esport i metges especialistes en els diferents apartats del trasplantament, ja que l'esport, sobretot si els pacients volen practicar-lo intensament, requereix d'una correcta coordinació conjunta d'ambdós professionals.

.....  
**Dr. Josep-Vicens Torregrosa** <sup>(1)</sup>,  
**Dra. Mariona Violan** <sup>(2)</sup>

<sup>(1)</sup> Hospital Clínic, Barcelona

<sup>(2)</sup> Escola Medicina de l'Esport, UB

Els textos enviats a aquesta secció no han de sobrepassar els 3.000 caràcters, i han d'estar convenientment signats. La redacció es reserva el dret d'adaptar el text, respectant al màxim els conceptes que s'hi expressen. Les cartes es poden enviar per correu electrònic, per fax o per correu convencional a la redacció.

Publicació periòdica de l'Organització Catalana de Trasplantaments i de la Societat Catalana de Trasplantament

**DIRECCIÓ:** M.A. Viedma i Josep Lloveras

**COMITÈ DE REDACCIÓ:** Maria Jesús Félix, Josep Lloveras, M.A. Viedma i Jordi Vilardell

**CONSELL EDITORIAL:** Maria Teresa Aguayo, Jeroni Alsina, Antonio Caralps, Carles Constante, Maria Jesús Félix, Juan Carlos García-Valdecasas, Nicolás Manito, Carles Margarit, Vicens Martínez-Ibáñez, Ricard Solà, Roser Vicente i Jordi Vilardell

**EDITOR:** Adolfo Cassan

**COORDINACIÓ:** Pablo Stajnsznajder

**PRODUCCIÓ:** Letramédica scp.

**ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC:** Mònica Noguero

**REDACCIÓ, SUSCRIPCIONS I CORRESPONDÈNCIA:**  
 Fundació Catalana de Trasplantament  
 Carrer Muntaner, 292, 3er, 2a  
 08021 Barcelona  
 Tel.: 93 200 33 71 Fax: 93 200 48 45  
 E-mail: fct@farmanet.com

 **Fujisawa**

 **NOVARTIS**  
 Comprometidos con el futuro del trasplante

 **Roche**